

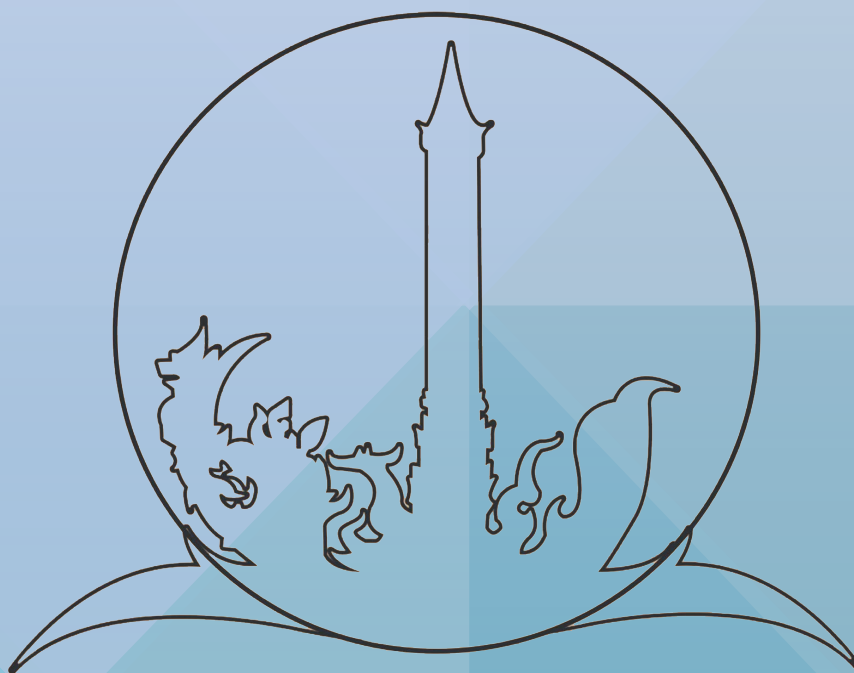
วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU UBON REVIEW

Print ISSN : 2539-5726

Online ISSN : 2697-4150

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2563 (VOL 5 No 3 September - December 2020)

วิทยาเขตอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU UBON REVIEW

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2563
Vol.5 No.3 September-December 2020
ISSN : 2539-5726 (Print), ISSN : 2697-4150 (Online)

สำนักงาน วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี
ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
E-mail: mcuubon99.journal@gmail.com
เว็บไซต์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou>

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์
ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้นและไม่ถือเป็นทัศนะและ
ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์

วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU UBON REVIEW

ISSN : 2539-5726, ISSN : 2697-4150 (Online)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2563

(Vol.5 No.3, September-December 2020)

๑ วิสัยทัศน์

วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการ (ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม, ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม)

มีวิสัยทัศน์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เผยแพร่ผลงานทางด้านวิชาการและงานวิจัยของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไป ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ 1) ด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา 2) ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 3) ด้านการศึกษา และ 4) สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม อันเป็นประโยชน์แก่การต่อยอดองค์ความรู้ ในการพัฒนาชุมชนและสังคม ตลอดจนประเทศชาติ

บทความที่ส่งมารับการตีพิมพ์ในวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความ เพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของวารสาร บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่านต่อบทความ ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blinded)

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้นิพนธ์บทความ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยและไม่จำเป็นต้องคัดค้านด้วยประการใดๆ ทั้งปวง

๑ เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี หมู่ 1 ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสม อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทร..08-1790-8464, 08-0724-7658
E-mail:mcuubon99.journal@gmail.com, เว็บไซต์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou>

๑ ที่ปรึกษาวารสาร (Advisors)

1. อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
3. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
4. รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
5. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
6. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ
7. รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่
8. รองอธิการบดี มจร.วิทยาเขตอุบลราชธานี
9. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร มจร. วิทยาเขตอุบลราชธานี
10. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มจร. วิทยาเขตอุบลราชธานี
11. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
12. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มจร.วิทยาเขตอุบลราชธานี
13. ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตอุบลราชธานี
14. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

๑ บรรณาธิการ (Executive Editor)

พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต, รศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๑ กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

1. พระมหาบุญนา ฐานวิโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. รศ.ดร.ประยงค์ จันทร์แดง	มหาวิทยาลัยพะเยา
4. รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
5. รศ.สมหมาย ชินนาค	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
6. ผศ.ดร.อิทธิรัตน์ เหล่าคมพุดาจารย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
7. ผศ.ดร.วีระชัย ยศโสธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
8. ผศ.สมนึก จันทร์โสดา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโซชนามอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. พระราชปรีดีถีกวี, ศ.ดร.	คณะพุทธศาสตร์
2. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,ศ.ดร.	คณะสังคมศาสตร์
3. พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร.	คณะสังคมศาสตร์
4. พระครูปรีดีกิตติธำรง,รศ.ดร.	คณะสังคมศาสตร์
5. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส,รศ.ดร.	คณะพุทธศาสตร์
6. พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวัฒนโน,ผศ.ดร.	วิทยาเขตอุบลราชธานี
7. พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทราวดี
8. ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	คณะสังคมศาสตร์
9. ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	คณะสังคมศาสตร์
10. รศ.ดร.สุพล สุยะพรหม	คณะสังคมศาสตร์
11. รศ.ดร.โกนิฐฐ์ ศรีทอง	คณะสังคมศาสตร์
12. รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	คณะสังคมศาสตร์
13. รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	คณะสังคมศาสตร์
14. ผศ.ดร.ธิตูฒิ หนัมนี่	คณะสังคมศาสตร์
15. ผศ.ดร.บรรยวสัท ผางคำ	วิทยาเขตอุบลราชธานี
16. ผศ.ดร.สิปปมงคล ป้องภา	วิทยาเขตอุบลราชธานี
17. ผศ.สุพิมล ศรศักดิ์	วิทยาเขตอุบลราชธานี
18. ผศ.เกียรติศักดิ์ บุตรราช	วิทยาเขตอุบลราชธานี

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระเมธาวิญญู,รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. พระมหาบุญนา ฐานวิโร,ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
3. รศ.ดร.ยุภาพร ยุภาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
4. รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
5. รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
6. รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. รศ.ดร.ฉลอง พันธุ์จันทร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
8. รศ.ดร.ประยงค์ จันทร์แดง	มหาวิทยาลัยพะเยา
9. รศ.ดร.วาสนา แก้วหล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
10. รศ.สมประสงค์ น่วมบุญลือ	มหาวิทยาลัยศิลปากร (พระราชวังสนามจันทร์)
11. รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

12. รศ.สมหมาย ชินนาค	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
13. ผศ.ดร.วงกต ศรีอุไร	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
14. ผศ.ดร.สุนันท์ เสนารัตน์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
15. ผศ.ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร (พระราชวังสนามจันทร์)
16. ผศ.ดร.วีระชัย ยศโสธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
17. ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณงูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
18. ผศ.ดร.อิทธิรัตน์ เหล่าคมพัฒนาจารย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
19. ผศ.ดร.ประสิทธิ์ กุลบุญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
20. ผศ.ดร.เรืองเดช เขจรศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

๑ ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

1. พระศิวนิพนธ์ ญาณวโร 2. นางสาวศรีวรรณ นามเกษ 3. ดร.เอกชัย ศรีบุรินทร์

๑ กำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน
ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม
ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
อุบลราชธานี ดำเนินการมาถึงปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2563) และได้รับการ
รับรองมาตรฐานวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ทั้งสิ้น 51 บทความ จำแนกตามประเภท
บทความ คือ บทความวิจัย 40 บทความ และบทความวิชาการ 11 บทความ เป็นบทความ
จากหน่วยงานภายในและภายนอกที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ เพราะมีผู้ส่งบทความ
จากหลายสถาบันและแต่ละบทความมีมิติความน่าสนใจและน่าติดตามแตกต่างกัน แต่
อย่างไรก็ตามก็ยังเปี่ยมไปด้วยองค์ความรู้และอรรถสาระที่เป็นประโยชน์เชิงวิคิดและวิธีการ
ที่ยอดเยี่ยม

กองบรรณาธิการ ต้องขอขอบพระคุณผู้สนับสนุนบทความทุกท่าน ที่ทุ่มเทผลิตผลงาน
ทางวิชาการอันทรงคุณค่า และให้ความไว้วางใจกองบรรณาธิการในการดำเนินการตีพิมพ์
เผยแพร่บทความในวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ นอกจากนี้ ต้องขอขอบพระคุณพิชญ
พิจารย์ (Peer-Reviewer) ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องและ
กลั่นกรองคุณภาพบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้อย่างเข้มข้นและมีมาตรฐาน ทำให้กอง
บรรณาธิการเกิดกำลังใจที่จะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

(พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต,รศ.ดร.)

บรรณาธิการ

วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(6)
บทความวิจัย : Research Articles	
ธุรกิจการศึกษาในมุมมองพุทธจริยศาสตร์ Education Business in Buddhist Ethical Perspective 19 พระสุภาพร เตชธโร (เสนอคำสอน)	
การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี Proactive Learning Management for Developing Learning Achievement: A Course on Innovation and Educational Information Technology for Students in the Faculty of Education, National Sports University, Udon Thani Campus..... 33 สมชาย พาชอบ	
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้เพศศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน A Study on Academic Achievement in Sex Education Unit for Enhancing Life Skills through Problem Based Learning of Mattayomsuksa 5 Students..... 43 ภานุ นิลศิลา และลักขณา สุกใส	
ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ หน่วยการเรียนรู้การออกแบบกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. The Effect of Proactive Learning Management through Peer-Assisting Technique for Enhancing Creative Thinking in Graphic Design Unit of Mattayomsuksa 5 Students..... 53 นฤมล มิ่งขวัญ และลักขณา สุกใส	

เรื่อง

หน้า

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาหน่วยการเรียนรู้ตรรกศาสตร์สำหรับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWDL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ

A Study on Learning Achievement and Problem Solving Skills

in Logic Unit through KWDL Learning Activities and Skill Practice

for Mattayomsuksa 4 Students..... 65

วรวิทย์ วันเมฆ และชวนพิศ รักษาพวก

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์หน่วยการเรียนรู้
ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิค KWDL.

A Study on Learning Achievement and Mathematic Problem Solving Abilities

through KWDL Technique in Pythagoras Theory Unit of Mattayomsuksa 2

Students 77

เพชรพล อารีชาติ และชวนพิศ รักษาพวก

ผลการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเพลงเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐาน
ทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

The Effect of Experience Learning through Musical Activities for Developing

Basic Mathematical Skills of Preschool Children..... 87

พัชราภรณ์ ลาผา และชวนพิศ รักษาพวก

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้นิทานประกอบภาพเพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

The Development of Learning Activities through Tales with Pictures

for Developing Writing-spelling Abilities of Children with Learning Disability 99

คณวร สัตยงู และเดือนเพ็ญพร ชัยภักดี

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้โจทย์ปัญหาและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค (TAI) ร่วมกับ
กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา.

A Study on Learning Achievement in Problem and Group Work Behavior Unit

of Grade 5 Students through TAI Cooperative Learning Technique and

Polya Problem-Solving Process 111

ศิษณุพงศ์ เงินแจ่ม และสุนันท์ สีพาย

เรื่อง

หน้า

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาหน่วยการเรียนรู้
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการ
เรียนรู้แบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

A Study on Learning Achievement and Problem Solving Abilities in Natural
Resources and Environment Unit of Grade 7 Students through Creative Problem
Solving Learning Management 123

พจนีย์ ขำชาติ และรัชกร ประสิทธิ์เตลัง

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้ สิ่งมีชีวิตกับ
สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี
สรคณิคมของ Underhill ร่วมกับเทคนิค QSCCS

A Study on Learning Achievement and Analytical Thinking in Life
and Environment Unit of Grade 6 Students through Underhill's
Constructivist Theory and QSCCS Technique..... 139

ดลชนก รัตนบุญทา และรัชกร ประสิทธิ์เตลัง

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค SQ4R ร่วมกับแบบฝึกทักษะ

A Study on Learning Achievement and Reading Comprehension Abilities of
Grade 3 Students through SQ4R Technique and Skills Practice 153

อภิญา โนบรรเทา และรัชกร ประสิทธิ์เตลัง

โปรแกรมสุขศึกษาในการสร้างเสริมทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม
เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ในโรงเรียนชีทวนวิทยาสამคคี ตำบลชีทวน
อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

Health Education Program for Enhancing Life Skills with Social Support for
Pregnancy Prevention of Teenagers at Cheetuanwitayasamakee School,
Chee Tuan Subdistrict, Khuang Nai District, Ubon Ratchathani Province..... 165

นิตยา ศรีไชย, สุภาพร ใจการุณ และกุลชญา ลอยหา

พลวัตวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา:คติความเชื่อและการละเล่น
Cultural Dynamics of the People along the Thai-Cambodian

Border: Beliefs and Plays..... 179

ธยาสุส ขอเจริญ, พระครูโกศลศาสนวงศ์, พระธงชัย ขนดิโรและสุทัศน์ ประทุมแก้ว

เรื่อง

หน้า

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแบบฝึกทักษะ	
A Study on Learning Achievement in Force and Motion and Scientific Process Skill Unit of Grade 3 Students through Inquiry Learning Management and Skills Exercises.....	193
นพวรรณ ถนอมพันธ์ และนฤมล ภูสิงห์	
การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเพลงภาษาอังกฤษตามสมัยนิยม	
English Skills Development of Mattayomsuksa 4 Students through Language Teaching and Learning for Communication with Modern English Songs.....	205
นิตยา พงษ์พิง และรัชกร ประสิทธิ์เตสัง	
การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา	
Enhancement of Cultural Tourism Management Network of Temples and Communities in Lanna	215
พระชยานันท์หมณี, พระครูสิริสุตานุยุต, พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์ และฤทธิ์ชัย แกมนาค	
ผลพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีสตาร์ท (START)	
The Effect of Skill Development in English Reading Comprehension of Grade 6 Students through START Strategy Learning Management	229
ธารีฉัตร ศรีสุข และรัชกร ประสิทธิ์เตสัง	
การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และการจัดการป่าชุมชน	
Development of People's Participation Model in Conservation and Management of Community Forests.....	239
ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล และพระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี	

เรื่อง

หน้า

การพัฒนาแบบการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำครอบครัวในเขตอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

Development of Dementia Prevention Model for the Elderly through
the Participation of Family Public Health Volunteers in Nam Yuen District,
Ubon Ratchathani Province..... 255

กมลทิพย์ จันทรคำ, มณฑิชา รักศิลป์ และนพรัตน์ ส่งเสริม

การดำเนินการเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 จังหวัดชัยภูมิ

The Preparation of Students towards ASEAN Citizenship by Teachers under
the Secondary Educational Service Area Office 30 in Chaiyaphum Province 267

เฉลิมเกียรติ ผานาค และธีรชัย บุญมาธรรม

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484

Legal Problems and Obstacles in Enforcing the Forest Act,
B.E. 2484 (A.D.1941) 277

ชญาภา บุตรดี

พฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

A Risk Behavior of Students towards Drugs in Opportunity Expansion Schools
in Ban Thaen District, Chaiyaphum Province 291

ศรธรรม ภาษา, ชนะชัย อวนวัง และทชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ

ผลของโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพโดยการประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อ
ด้านสุขภาพร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อควบคุมน้ำหนักของเด็ก
ที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐานในนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

The Effects of Health Promotion Program through the Application
of Health Belief Model and Social Support for Weight Control among
Overweight Students in Grade 4-6 303

ธนพันธุ์ ไชยชนะ, กุลชญา ลอยหา และจำลอง วงษ์ประเสริฐ

การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย

กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Cohabitation of the People in Multicultural Society in Thailand: A Case Study
on Multicultural Society in Muang District, Chiangmai Province 315

พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม และอาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรود

ความร่วมมือของผู้ประกอบการในการบริหารตลาดดาวเหือง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

A Cooperation of the Entrepreneurs in Daohueng Market Management
in Pakxe City, Champasak Province, Lao PDR 325

สุดาพอน จิตปัญญา, ไพศาล พากเพียร และจิตรกร โพธิ์งาม

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มผลิตสินค้า ODOP เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.

The Guidelines for Implementation Development of the ODOP Producers
in Pakxe City, Champasak Province, Lao PDR 339

สุลิขันธ์ แก้วอ่อนสี, ไพศาล พากเพียร และประสิทธิ์ กุลบุญญา

การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมในเขตเทศบาลนครปากเซ แขวงจำปาสัก

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Participatory Waste Management in Pakse Municipality,
Champasak Province, Lao PDR 353

พุมลิตี วิชาคม, วัชรภรณ์ จันทนุกุลและไพศาล พากเพียร

การพัฒนาการบริหารบุคลากรแผนกไปรษณีย์โทรคมนาคมและการสื่อสาร

แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Development of Personnel Management in The Postal, Telecommunication
and Communication Division, Champasak Province, Lao PDR 365

สุกษะวี บุญไชยละดัด, วัชรภรณ์ จันทนุกุล และไพศาล พากเพียร

เรื่อง

หน้า

การใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่
สำหรับเด็กปฐมวัย

The Use of Thai Children Traditional Games Activities for Early Childhood's
Gross Motor Skills Development 379
ชลธิพร นาห้วน, นนทชนนภพ ปาลินทร, อภิรติ ไชยกาล และชลลลลา บุขบงก

การเล่านิทานชาดกเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการพูดสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย

Jataka Storytelling Activities for Enhancing the Speaking Ability of the Early
Childhood 391
เพ็ญพักตร์ สายจันทร์, นนทชนนภพ ปาลินทร, อภิรติ ไชยกาล และชลลลลา บุขบงก

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกระบวนการสร้างพฤติกรรมสุขภาพเชิงบวกในผู้ติดเชื้อเอชไอวี

A Causal Relationship Model of the Positive Health Behavior Process
in People with HIV..... 401
วันวิสาข์ ทิมมานพ, พักรัตน์ไธ เจริญศักดิ์ และธรรณชัย พัฒนะสิงห์

การพัฒนาเมืองและชนบทอย่างสร้างสรรค์ของจังหวัดบุรีรัมย์

Smart City: The Creative Urban and Rural Development of Buriram Province ... 409
พระวิชาญ มวลทอง, พระครูปริยัติปัญญาโสภณ และพระสุเทิด ที่ปงโร

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

A Study on Learning Achievement and Attitude towards Studying Thai Literature
of Mattayomsuksa 4 Students Receiving Proactive Learning Management together
with STAD Cooperative Learning Technique 425
ลลิตทิพย์ วรณพงษ์ และแสงสุรีย์ ดวงคำน้อย

รูปแบบการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์โดยใช้ STEM สำหรับโรงเรียนที่มีครูสอนไม่ตรงสาขา

Science Teacher Development Model through STEM Education
for the Schools with Non-Science Majoring Teachers (NSMT)..... 439
นฤมล ภูสิงห์

การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ**จังหวัดอุบลราชธานี**

The Garbage Management of Tambon Nonphueng Administrative Organization
in Warinchamrap District, UbonRatchathani Province 455

สุวิทย์ เรืองอร่าม, สิริภาพรรณ ลีภัยเจริญ และปรีดี ทুমเมฆ

ประสิทธิผลหลักสูตรการพัฒนาพระนักสื่อสารส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี

The Effectiveness of Monk Development Curriculum as Health Promotion
Communicators, Health Promotion Center Region 10 473

ตติยา สารธิมา

การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเทศบาลตำบล**ในจังหวัดสุพรรณบุรี**

Public Participation in Life Quality Promotion of Sub-district Municipalities
in Suphanburi Province 487

สหัสรัฐ กุลศรี

การบริหารจัดการจราจรในพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล**ตามแนวทางการบริหารจัดการที่ดี**

Traffic Management in the Area of Metropolitan Police Bureau According to
Good Governance Guidelines 505

ฉัตรชัย นามเสนาะ และประยุทธ์ สวัสดิ์เรียวกุล

ความน่าเชื่อถือไว้วางใจอาจารย์ตามความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล**ในมหาวิทยาลัยเอกชน**

Trustworthiness of Teachers as Expected by Nursing Students
in a Private University 517

เพ็ญจันทร์ แสนประสาน, สุจินตนา พันธุ์เกล้า, อุบล ชุ่มจินดา,

สิรินดา ศรีโชคชัย และวิเนตรา แน่นหนา

เรื่อง

หน้า

บทความวิชาการ : Articles

ภาวะผู้นำสู่การสร้างพฤติกรรมสร้างสรรค์ในพยาบาล Gen Y

Leadership towards Building Innovative Behavior for Generation Y Nurses 529

อัญชัญ วัฒนาพันธ์ศักดิ์, นวลใย พิศชาติ และสมหญิง ฤทธิ์สือไกร

สิทธิพลเมืองของเด็กชายขอบในสังคมเมือง จังหวัดนครสวรรค์

The Civil Rights of Marginal Children in Urban Society

of Nakhonsawan Province 541

พูลลาภ จันทร์เฉลิม และพัชรินทร์ อยู่เย็น

ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

Leadership Based on Buddhist Good Governance for School Administrators 552

พระदेวิศณ สุขถาวโร, ประจิตร มหาหิง และจุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์

การบริหารเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Buddhist Administration for PhraPariyattidhamma Schools in General

Education Section 565

พระครูวิจิตรศาสนการ, ละเอียต จงกลนี และประจิตร มหาหิง

ทักษะของผู้บริหารกับความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน

Managerial Skills of School Administrators and the Excellence

of Private Schools 577

จงดี เพชรสังคุณและจุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธกับการบริหารสถานศึกษา

Buddhist Transformational Leadership and School Administration 591

สุพิศ ศรีบัว และจุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์

การบริหารการพัฒนาชุมชนไทยในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)

Thai Community Development Administration in the Era

of Information Technology 605

ถนอมขวัญ อยู่สุข

เรื่อง

หน้า

หลักพุทธธรรมเพื่อการให้บริการประชาชน

Buddha Dhamma Principles for Providing Services to the Public 619

ศุภกิจ ภักดีแสน, อาษา ศรีประวดี, วาริญา ม่วงเกลี้ยง และถาวร โคตรชัย

ความสัมพันธ์วิปัสสนากรรมฐานกับหลักไตรสิกขา

The Relationship between Insight Meditation and the Threefold Training 631

พระครููปทุมภาวนาจารย์ และกมลาศ ภูวนาธิพงศ์

คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาศาลปู่ตาของชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ

Beliefs in Worshipping Pu Ta Shrines of Communities in Srisaket Province 645

สุทัศน์ ประทุมแก้ว, พระวีระพงษ์ โคษา และจักรกฤษ ทองมี

บทบาทของพระสงฆ์กับนโยบายความมั่นคงในทศวรรษปี 1970

The Role of Monks and Security Policy in 1970s 657

ณรงค์ เชื้อบัวเย็น

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความเพื่อตีพิมพ์..... 675

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์..... 680

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์..... 681

พลวัตวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา
: คติความเชื่อและการละเล่น
CULTURAL DYNAMICS OF THE PEOPLE ALONG THE THAI-
CAMBODIAN BORDER: BELIEFS AND PLAYS

¹ธายุส ขอเจริญ, ²พระครูโกศลศาสนวงศ์, ³พระธงชัย ขนติธโรและ ⁴สุทัศน์ ประทุมแก้ว
¹Thayayut Khojaroen, ²Phrakru Kosolsasanawong, ³Phra Thongchai khantitharo
and ⁴Suthat Pratoomkaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Sisaket Buddhist College, Thailand

¹suthatpar.b@gmail.com

Received September 10,2020; Revised November 2, 2020; Accepted December 23,2020

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาประวัตินิรุกติศาสตร์และความสำคัญด้านความเชื่อ การละเล่นของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทาง วัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ผ่านมิติความเชื่อและการละเล่น (3) เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อ และการละเล่นกับการสร้างความสัมพันธ์ของประชาชนตามแนว ชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง การสนทนากลุ่มเป้าหมาย นำผลสนทนามาวิเคราะห์และเขียนรายงานการวิจัย ด้วยวิธีเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่าประวัตินิรุกติศาสตร์และความสำคัญด้านความเชื่อ การละเล่นของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา พิธีกรรมดังกล่าวมีคุณค่าต่อระบบ การดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การช่วยเหลือคนที่สิ้นหวังจากการเจ็บป่วย ซึ่ง คุณค่าที่เกิดขึ้นล้วนมีผลกระทบต่อคนในพื้นที่ คือ 1. เกิดคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม 2. เกิด คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ 3. เกิดคุณค่าทางด้านการรักษาโรค 4. เกิดคุณค่าด้านสังคม ดังนั้น คุณค่าและความสำคัญด้านความเชื่อ และการละเล่นของประชาชนตามแนวชายแดนไทย- กัมพูชา จึงปรากฏเห็นได้ชัดเป็นรูปธรรมดังนี้ 1) ความกตัญญูต่อบุพการี 2) สามัคคีธรรม 3)

ความเสียสละ 4) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ผ่านมิติความเชื่อและการละเล่น ความเชื่อในพิธีกรรม “มะมัวต” ได้มีการสืบทอดต่อกันเรื่อยมาจากรุ่นสู่รุ่น และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนและสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี องค์ประกอบที่เกี่ยวกับความเชื่อนั้นประกอบด้วย แนวคิด พิธีกรรม และผู้ประกอบพิธีกรรม เช่น ความเชื่อที่เกี่ยวกับผี วิญญาณ ความเชื่อที่เกี่ยวกับของรักษาโรค ความเชื่อเกี่ยวกับการเข้าทรง “มะมัวต” จะมีการจัดพิธีกรรมและการติดต่อกับวิญญาณโดยผ่านร่างทรง คือ ครูผู้ประกอบพิธีกรรม “มะมัวต” ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมผ่านมิติความเชื่อ และการละเล่น พิธีกรรม “มะมัวต” ประกอบด้วย 1. ความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรม 2. ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ 3. ความสัมพันธ์ทางด้านสังคม เป็นต้น

คำสำคัญ : พลวัตวัฒนธรรม, คติความเชื่อ, การละเล่น

Abstract

The objectives of this research were: (1) To study the historical values and the importance of beliefs and plays of the people along the Thai-Cambodian border; (2) To study the cultural relations of the people along the Thai-Cambodian border through the dimension of beliefs and plays; (3) To analyze the beliefs and plays and the relations building among the people along the Thai-Cambodian border. It is a qualitative research by studying relevant documents and research and by discussing with target groups. The results of the discussion were analyzed and written in the research report by using descriptive method. The study found that historical value and importance of beliefs and plays of the people along the Thai-Cambodian border played important roles in coexistence of the people in society and helped the hopeless to be recovered from illnesses. All the occurred values had affected the people in the area in the following aspects: 1. cultural values; 2. economic values; 3. therapeutic values; and 4. social values. Values and importance of beliefs and plays of the people along the Thai-Cambodian border could, thus, be concretely and explicitly seen as the followings: 1) gratitude; 2) harmony; 3) sacrifice; and 4) generosity etc. Cultural relations of the people along the Thai-Cambodian border had been through various dimensions of beliefs and plays. The belief in the ritual "Ma Muat" has been descended from generation to generation and has been changed according to the stages and conditions of economy, politics, and technology. The elements of belief consist of ritual

concepts and ritual practitioners such as beliefs in spirits, beliefs for healing illnesses, belief in medium of the "Ma Muat" by organizing rituals and communion with spirits through the mediums called "teachers". The cultural relations through the dimensions of beliefs and plays of "Ma Muat" rituals included: 1. cultural relations; 2. economic relations; and 3. social relations etc.

Keywords: Cultural Dynamics, Beliefs, Plays

บทนำ

สังคมไทยมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มายาวนาน หลักฐานต่างๆหลายอย่างในทางประวัติศาสตร์ชี้ชัดว่า ในอดีตมีชาวต่างชาติได้เข้ามาติดต่อสัมพันธ์กับไทยตลอดเวลาซึ่งในบรรดาชนชาติต่างๆ มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย กลุ่มชาวเยอ เขมร ส่วย และลาว เป็นชาติพันธุ์หนึ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศเพื่อนบ้านและมีสัมพันธ์ไมตรีกับไทยมาเป็นเวลานาน จึงทำให้วัฒนธรรมและประเพณีหลายอย่างของชาติพันธุ์ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมและวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้จึงถูกผนวกและยอมรับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของคนในสังคม โดยต่างมีอัตลักษณ์แห่งความเป็นไทยและมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปตามบริบท สถานการณ์และเงื่อนไขต่างๆ ที่พวกเขาต้องเผชิญ ในขณะเดียวกันก็ยังคงธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เดิมของตนด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามก็มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่ถูกหลอมรวมวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เดิมของตนให้เป็นรูปแบบเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงที่สังคมไทยเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ที่ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีได้กระจายเข้าสู่ทุกพื้นที่ของทุกภูมิภาคในประเทศไทย (ยศ สันตสมบัติ, 2551: 44-45) ผู้คนในท้องถิ่นเริ่มรับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ทำให้วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่นเดิมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปมีความเป็นสมัยใหม่มากขึ้น โลกาภิวัตน์จึงนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยและรวมถึงวิถีชีวิตของผู้คนในทุกมุมโลก ขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งการลงทุนของต่างชาติในการแสวงหาแหล่งลงทุนใหม่ๆ เพื่อกระจายฐานการผลิตและการบริโภคของผู้คนในต่างสังคมและต่างวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดการผสมผสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ในจังหวัดศรีสะเกษได้รับอารายธรรมมาจากประเทศลาว และประเทศกัมพูชา จังหวัด ศรีสะเกษ จึงเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรม ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมสี่เฒ่า” มีภาษาพูดถึง 4 ภาษา กล่าวคือ (1) เขมร (2) ส่วย (3) ลาว และ (4) เยอ คนส่วนมากจะอพยพมาจากฝั่งแม่น้ำโขงเข้ามาตั้งถิ่นฐานก่อนจะแยกออกไปตั้งบ้านเมืองต่าง ๆ ในบริเวณลุ่มน้ำชี หรือลุ่มแม่น้ำมูล ดังนั้น อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ก็คือ การประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาและประเพณีของชุมชนภาคอีสานที่ถือกันมาแต่อดีต จึงได้รับการสืบทอดกันมาไม่ขาดสาย โดยดำรงบทบาทสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมและศีลธรรมของคนในสังคม (ประสาธน์ อิศรปริดา และคณะ, 2518: 69) เพื่อ

ไม่ให้ชาวบ้านประพาศในทางที่ผิดศีลธรรม และขึ้นไปสู่ความดีตามอุดมคติของบรรพชนชาว จังหวัดศรีสะเกษในอดีตที่ผ่านมา ปัจจุบัน มีบรรพบุรุษของชนเผ่าที่อาศัยอยู่ร่วมกันก่อตั้งเป็น เมือง ขุขันธ์ มีประวัติความเป็นมาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน ประกอบด้วย 4 ชนเผ่าดังนี้

1. ชาวگوی เป็นชนเผ่าที่ชอบความเป็นอิสระ และมีพัฒนาการของชนเผ่าอยู่เสมอ ชาวگوی ในจังหวัดศรีสะเกษ เชื่อว่าอพยพมาจากเมืองลาวและกัมพูชา ได้มาตั้งถิ่นฐานในแดนแถบนี้หลาย แห่งกระจัดกระจายกันไปแต่ที่จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนหนึ่งเข้าใจว่ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านเจียงอี ชนเผ่า กูย จะเรียกตนเองว่า กูย อาศัยอยู่กันหลายอำเภอในจังหวัดศรีสะเกษ ประเพณีของเผ่ากูย ส่วน มากจะปรับตัวให้เข้ากับท้องถิ่นที่อยู่อาศัย แต่จะยังคงมีอยู่บ้าง เช่น การเช่นบรรพบุรุษ พิธีไหว้ ศาลปะกำ หรือการเช่นไหว้ผีปะกำ การตั้งศาลผีบรรพบุรุษไว้ที่หิ้งหรือศาล

2. ชนเผ่าเยอ จริงๆ แล้วก็คือชนเผ่ากูย หรือ กูย อีกกลุ่มหนึ่ง ที่มักจะได้นิยมนชนเผ่านี้พูด สร้อยต่อท้ายด้วยคำว่า “เยอ” เช่น จีอ-เยอ (มาเด้อ) หรือ “เยอๆ” หรือ จีอ-เยอ-นุ-เนียว-แซม ซาย-หมุไฮ” (เชิญครับพ่อแม่พี่น้องพวกเรา) ซึ่งก็คล้ายๆ ชาวไทยแถบจังหวัดระยอง และจันทบุรี ที่นิยมพูดสร้อยต่อท้ายว่า “อี” จึงทำให้ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์บางท่านได้นิยามคำว่า “เผ่าเยอ” ขึ้นมาเป็นอีกเผ่าหนึ่งของจังหวัดศรีสะเกษ

3. ชนเผ่าลาวในจังหวัดศรีสะเกษ เชื่อว่าอพยพมาจากประเทศลาวในปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ.2237 เกิดกบฏ ในนครเวียงจันทน์ ทำให้ชนเผ่าลาวแย่งอำนาจกันเองฝ่ายหนึ่งถึงลุ่มน้ำมูล และในปี พ.ศ.2321 พระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกยกทัพมาสมทบกับ ตากะจะ เจ้าเมืองขุขันธ์ ไปตีเมืองเวียงจันทน์ได้กวาดต้อนชนเผ่าลาวมาด้วย ชนเผ่าลาวมีอยู่ทั่วทุก พื้นที่ของจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนมากอาศัยอยู่ในพื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัดตั้งแต่อำเภอลือเสาะ ขึ้นไปสำหรับอำเภอขุขันธ์ พบอาศัยอยู่มากในพื้นที่ของตำบลโสน ตำบลห้วยเหนือและตำบลตาอุด มีขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายๆ กับประเพณีชนเผ่าลาวของชาวอีสานทั่วไป

4. ชนเผ่าเขมร ตามประวัติ เชื่อว่าดินแดนที่ตั้งของจังหวัดศรีสะเกษ ในปัจจุบันเป็นที่ อยู่ของขอมหรือชนเผ่าเขมรมาก่อน เมื่อ พ.ศ. 236 พระเจ้าอโศกมหาราชผู้ทรงปกครองประเทศ อินเดียในสมัยนั้นได้จัดคณะพระธรรมทูตออกเป็น 9 คณะโดยคณะที่ 8 มีพระโสณะและพระอุตต ระ เป็นหัวหน้ามาเผยแผ่พุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ ได้มาถึงอาณาจักรขอมโบราณซึ่ง เรียกว่า อาณาจักรฟูนัน มีอำนาจอยู่ในคาบสมุทรมอินโดจีนต่อมาไทยได้ขยายอิทธิพลมาครอบคลุม บริเวณแถบนี้ ชนเผ่าเขมรจึงถอยร่นไปอยู่ในดินแดนประเทศกัมพูชาปัจจุบัน และยังมีชนเผ่าเขมร อาศัยอยู่ในจังหวัดแถบอีสานทางตอนใต้ของจังหวัด ศรีสะเกษ ชนเผ่าเขมรจะเรียกตัวเองว่า “ขแมร์” อาศัยอยู่ในหลายอำเภอแทบทุกตำบล เผ่าเขมรมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง เช่น ประเพณีเช่น ไหว้บรรพบุรุษของชนเผ่าเขมร ซึ่งเป็นงานประเพณีที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่เป็นประจำทุกปีของ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน จังหวัดศรีสะเกษ ถูกวัฒนธรรมจากแหล่งอื่นเข้ามามีอิทธิพล สังคมชนบทถูกเปลี่ยนเข้าสู่ยุคพัฒนาทางวัตถุอย่างฉับพลัน ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นถูกกลืนหายไป เยาวชนและคนรุ่นใหม่หลงใหลกระแสวัฒนธรรมภายนอก จนหลงลืมวัฒนธรรมอันเป็นรากเหง้าของตัวเอง ประเพณีที่ยังปฏิบัติกลายเป็นเพียงเครื่องสนองความบันเทิงที่ฉาบฉวย กล่าวคือ (1) การปลูกฝังจิตสำนึกทางสังคมไม่ได้รับการยอมรับ (2) วัฒนธรรมถูกละเลย ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของผู้คนลดน้อยลง (3) สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา สูญเสียบทบาทในการอบรมให้ความรู้และปลูกฝังศีลธรรม นำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ค่านิยมที่ตึงตังและภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลย มีการสืบทอดน้อย ระบบคุณค่าของสังคมในเรื่องจิตสาธารณะความเอื้ออาทรและการช่วยเหลือกันเริ่มเสื่อมถอย เนื่องจากกิจกรรมประเพณีที่ดำเนินไปเพื่อส่วนรวมไม่ได้รับการเอาใจใส่ ซึ่งในที่สุดอาจนำมาสู่ภาวะของการล่มสลายทางวัฒนธรรมที่บรรพชนใช้เวลาสั่งสมมายาวนานได้สิ้นสุดลงในที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติคุณค่าและความสำคัญด้านความเชื่อ การละเล่นของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ผ่านมิติความเชื่อและการละเล่น
3. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อ และการละเล่นกับการสร้างความสัมพันธ์ของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เป็นขั้นตอนการศึกษาประวัติคุณค่าและความสำคัญด้านความเชื่อการละเล่นของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ได้กำหนดดังนี้ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกการร่างรูปแบบ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-rich case” คือมีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มากและสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา จำนวน 20 คน

2. ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพลวัตวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา: คติความเชื่อและการละเล่น 2) ประเมินคุณค่าและความสำคัญด้านความเชื่อ การละเล่นของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จากการศึกษาพบว่า พิธีกรรมดังกล่าวมีคุณค่าต่อระบบการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การช่วยเหลือคนที่สิ้นหวังจากการเจ็บป่วย ซึ่งคุณค่าที่เกิดขึ้นล้วนมีผลกระทบต่อคนในพื้นที่ เช่น 1. เกิดคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม 2. เกิดคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ 3. เกิดคุณค่าทางการรักษาโรค 4. เกิดคุณค่าด้านสังคม ดังนั้นคุณค่าและความสำคัญด้านความเชื่อ และการละเล่นของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จึงปรากฏเห็นได้ชัดเป็นรูปธรรมดังนี้ 1) ความกตัญญูต่อบุพการี 2) สามัคคีธรรม 3) ความเสียสละ 4) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นประเด็นคำถาม ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. ขั้นตอนการนำเสนอ พลวัตวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา: คติความเชื่อ และการละเล่น ได้กำหนดดังนี้ นำเสนอแบบการสนทนากลุ่ม ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม แบบสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนาผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปและนำเสนอในเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องพลวัตวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา: คติความเชื่อและการละเล่น คุณค่าทางจริยธรรมของพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท นับว่าเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของคนในชุมชน เพราะสามารถสร้างความอบอุ่นและปลอดภัยแก่คนในหมู่บ้านได้ ในยามที่คนเราต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดด้านร่างกาย ทางใจและความตาย อาจกล่าวได้ว่าพิธีกรรมต่างๆ สามารถช่วยให้ชาวบ้านได้หนีจากความเจ็บปวดทางใจได้ทางหนึ่ง กล่าวคือ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจในยามที่มีปัญหาและไม่สามารถหาทางออกได้ จากการสัมภาษณ์คนในชุมชนได้ทราบว่า คนในชุมชนมีความแตกต่างหลายด้านทั้งในแง่ความคิด ความเชื่อและสิ่งของที่บูชา แต่คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านต่างมีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างเดียวกัน คือ การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยดูแลรักษาตนเองและหมู่บ้าน ดังปรากฏว่ามีการบูชาศาลปู่ตาประจำหมู่บ้านร่วมกันในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี การเคารพต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน หรือการร่วมกันมาให้อาหารแก่ผู้ป่วยเมื่อมีการประกอบพิธีกรรมการโละมะมีวัดในครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง การกระทำเช่นนี้สามารถสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในชุมชนมีเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจร่วมกัน ทั้งการยอมรับนับถือในสิ่งที่มิใช่ตัวตน เช่น พระสงฆ์ และในสิ่งที่มิใช่ตัวตน เช่น ผี เทวดา ศาลปู่ตา (ตาจะเสาะ) ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลหรือไม่ก็ตาม แต่ถือได้ว่าพิธีกรรมการโละมะมีวัด สามารถเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นที่ยอมรับกันในชุมชนเขมรได้เป็นอย่างดี

และจากความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งต่างๆ เหล่านั้น ชาวบ้านก็จะหาทางแสดงออกมาจนเกิดเป็นพิธีกรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อของตน เช่น ประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ประจำปี หรือประกอบพิธีกรรมการโละมะมั่วตีก่อนถึงฤดูการดำนา หรือในยามที่เจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ เป็นต้น ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้สามารถเป็นเครื่องขับเคลื่อนความเชื่อของชาวบ้านได้โดยการส่งผ่านมาสู่พิธีกรรมการขอขมาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่ตนอาจจะทำการลบหลู่ดูหมิ่นจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม รวมไปถึงการได้มีโอกาสตอบแทนโดยการเช่นไหว้ รวมทั้งการขอพรให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นช่วยประทานพรให้ตนเองและชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุข พิธีกรรมการโละมะมั่วตจึงเป็นหนึ่งในสิ่งที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้าน อย่างน้อยการที่แม่ครูมะมั่วต (เจ้าพิธี) และแม่มะมั่วตคนอื่นๆ รับองค์มาประทับในร่าง ชาวบ้านก็รู้สึกอุ่นใจว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาคอยปกป้องคุ้มครอง ส่วนผู้ป่วยที่ป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ รวมไปถึงญาติที่รู้สึกอุ่นใจที่พิธีกรรมดังกล่าว สามารถช่วยไขข้อข้องใจในอาการเจ็บป่วยได้ ทำให้ญาติและผู้ป่วยมีกำลังใจว่าอาการเจ็บป่วยจะดีขึ้น จึงนับว่าพิธีกรรมการ โละมะมั่วตได้แสดงบทบาทหน้าที่ในฐานะที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จึงมีความสำคัญต่อการเป็นอยู่ของคนในชุมชนอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่า การประกอบพิธีกรรม“มะมั่วต” หรือการประกอบพิธีกรรม“แซนโฎนตา”มีประโยชน์มากมายกับชุมชน ซึ่งมีขั้นตอนพิธีการ ดังนี้

1. ผู้ร่วมพิธีกรรม อาจารย์ผู้ประกอบพิธี (อาจารย์ผู้เป็นร่างทรง ลูกศิษย์ของอาจารย์ผู้เป็นร่างทรง กลุ่มผู้ใช้บริการ ผู้ร่วมพิธี)
2. วัน เวลา ในการประกอบพิธีกรรม
3. สถานที่ในการประกอบพิธีกรรม
4. ดนตรีในการประกอบพิธีกรรม และ
5. เครื่องประกอบที่ใช้ในพิธีกรรม

ความเชื่อพิธีกรรมในทรงคนของพระพุทธศาสนานั้น พบว่า พิธีกรรมไม่ได้เป็นพิธีกรรมที่เป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่เป็นความเชื่อดั้งเดิมของประชาชนที่นับถือผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษ คุณค่าของพิธีกรรมนั้น พบว่า พิธีกรรมดังกล่าวมีคุณค่าต่อระบบการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การช่วยเหลือคนที่สิ้นหวังจากการเจ็บป่วยและคุณค่าด้านวัฒนธรรม ประเพณีทำให้มีวัฒนธรรมในการรำรำ การร้องเพลง และการช่วยเหลือกันในยามเจ็บไข้ไม่สบาย ดังนั้น พลวัตวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา:คติความเชื่อและการละเล่น จึงมีส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตของประชาชนตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา เนื่องจากพระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์รู้จักการให้ทาน รักษาศีล และการเจริญภาวนา เป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนตามแนวชายแดนไทยกัมพูชาควรยึดปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างกับคนรุ่นหลัง

คุณค่าของพิธีกรรมทั้งสองที่ผู้วิจัยกล่าวมา ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณค่าของพิธีกรรมประกอบด้วย

1. คุณค่าด้านปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นความเชื่อของคนในชุมชนเขมรที่สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลานาน เป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคลที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับพิธีกรรม ซึ่งบุคคลที่ไม่เคยมี ประสบการณ์ในพิธีนี้อาจจะไม่เชื่อ เช่น เรื่องของการรักษาโรค การทำให้คนเจ็บไข้หายได้

2. คุณค่าในด้านสังคม ความเชื่อเรื่องมะม่วง ทำให้คนในสังคมเชื่อสายเขมรมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อมีคนเจ็บไข้ไม่สบาย และเมื่อต้องทำพิธีก็มาช่วยกันในการจัดเตรียมสถานที่ เตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจกันและรักใคร่กันในชุมชน

3. คุณค่าด้านวัฒนธรรม พิธีกรรมมะม่วงเป็นพิธีกรรมที่ได้รับการสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดประเพณีอันดีงามแก่ชุมชน แสดงให้เห็นถึงความเป็นวัฒนธรรม มีความเจริญในด้านสติปัญญาเป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การสืบทอดและอนุรักษ์แก่ชนรุ่นหลังสืบไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พลวัตวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา: คติความเชื่อ และการละเล่น” สามารถนำมาอภิปรายผลตามประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

1. ประวัติคุณค่าและความสำคัญด้านความเชื่อ การละเล่นของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา คุณค่าและความสำคัญด้านความเชื่อ การละเล่นของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาจากการศึกษา พบว่า ความเชื่อที่ปรากฏในการประกอบพิธีกรรม “มะม่วง” ถือกำเนิดขึ้นจากความเชื่อของกลุ่มชาวบ้านที่ว่า ผู้ที่ตายไปแล้วจะต้องไปอยู่ที่ยมโลก มีพระยายมราชปกครองคนที่ทำบาปกรรมก็จะตกนรกบ้าง เป็นเปรตบ้าง ได้รับความทุกข์ทรมานเป็นอันมาก อีกทั้งคนเฒ่าคนแก่มักบอกต่อๆ กันมาว่า วิญญาณของบรรพบุรุษจะยังคงวนเวียนคอยดูแลและคุ้มครองลูกหลาน คำกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับจำนงค์ ทองประเสริฐ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ พบว่า เมื่อตายไปแล้ววิญญาณจะตกนรกหรือขึ้นสวรรค์ขึ้นอยู่กับผลกรรมที่กระทำไว้ขณะที่มีชีวิตอยู่ในยุคของพวกอารยันนั้นมีความเชื่อว่า การสร้างสรรค์จักวาลและการให้กำเนิดมนุษย์นั้น เป็นผลที่เกิดจากการเช่นสรวงแต่ดั้งเดิม นั่นคือ เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการสังเวตตนเอง (จำนงค์ ทองประเสริฐ, 2540: 8) จากแนวคิดนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติศักดิ์ นาคประสิทธิ์และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความเชื่อและการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครราชสีมา” กล่าวว่า พุทธศาสนิกชนควรมีความเชื่อเรื่องพระพุทธศาสนาในเรื่องของไตร

สรณคณัน คือ เชื่อในความมีอยู่จริงของพระพุทธเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์ มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม คือ เชื่อในการเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์ และเชื่อเรื่องบาป บุญ สุวรรค์ นรก ว่ามีอยู่จริง ตลอดทั้งความเชื่อเรื่องนิพพาน คือ เชื่อว่าการหมดสิ้นกิเลสเป็นเป้าหมายของพุทธศาสนิกชนและบุคคลสามารถปฏิบัติตนให้หมดสิ้นกิเลสหรือบรรลุนิพพานได้ (เกียรติศักดิ์ นาคประสิทธิ์และคณะ, 2547: 34)

2. ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ผ่านมิติความเชื่อและการละเล่น

ปัจจัยด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อการประกอบพิธีกรรม “มะฆัด” พิธีกรรม “มะฆัด” ถือเป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในรอบปีจะกระทำขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่า ตายาย ที่ล่วงลับไปแล้วหรือผีบรรพบุรุษ หรือผู้อื่นที่ล่วงลับไปแล้วโดยไม่เจาะจงว่าเป็นใครอีกด้วย โดยมีความเชื่อว่า การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษนี้ จะได้อวยพรให้ผีบรรพบุรุษเหล่านั้นมีความสุข ได้ไปสู่สุคติและจะได้อำนวยการให้ผู้ที่อยู่เบื้องหลังให้ลูกหลานได้ทำมาหากินได้คล่องหรือร่ำรวยและเป็นการทำให้หมดเวรหมดกรรมที่เคยมีต่อกันและกัน มีความสอดคล้องกับมณี พยอมยงค์ (มณี พยอมยงค์, 2536: 70) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อของคนไทยพบว่า การบูชาผีบรรพบุรุษนั้นเกิดขึ้นเพราะความรักความผูกพันของลูกหลานที่ให้การเคารพรักบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เพราะเมื่อเวลาที่บุคคลเหล่านี้มีชีวิตอยู่ได้ทำคุณประโยชน์ให้ลูกหลานมากมายและเมื่อบรรพบุรุษเหล่านี้ตายจากไปลูกหลานที่อยู่เบื้องหลังต้องทำหน้าที่ในฐานะที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันในสายเครือญาติ จึงต้องมีการบูชา เช่น สรวง กราบไหว้และทำการบูชาด้วยวัตถุสิ่งของต่างๆ ส่งไปให้ หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเชื่อกันว่าอาจจะได้รับโทษต่างๆ นาๆ จึงต้องทำการบูชา กราบไหว้ให้ช่วยบันดาลความสุขมาให้ เมื่อการกระทำดังกล่าวได้แสดงออกบ่อยๆ จึงเกิดความเชื่อเต็มทีและฝังลึกลงไปในชีวิตสำนึกของแต่ละคน จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาเบื้องต้นยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรจง โสตาดีและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีของพุทธศาสนิกชนชาวภูยในในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ผลจากการศึกษาพบว่า พุทธศาสนิกชนชาวภูยลาวมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายใกล้ชิดกับธรรมชาติ มีระเบียบแบบแผนในการแต่งกาย ศิลปะและวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่มีความใกล้ชิดกับกลุ่มชนคนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ วัฒนธรรมทางสังคมเป็นความเจริญงอกงามทางด้านการอยู่ร่วมกันของสังคม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบชุมชนชนบท นับถือกันแบบเครือญาติ มีความมั่นคง เชื่อตรงอดทน เข้มแข็ง เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีมาแต่โบราณกาลและความละเอียดลึกซึ้งแห่งภูมิปัญญา เป็นลักษณะภูมิปัญญาแบบชาวบ้านทั่วไป วัฒนธรรมและประเพณีที่มีพื้นฐานจากความเชื่อเกี่ยวกับผี มีการปฏิบัติต่อบรรพบุรุษอย่างเข้มข้น เช่น พิธีฆ่าควายบูชาหลักบ้าน

พิธีกรรมการต้อนรับแขก ต้องบอกผีเจ้าบ้านให้ทราบ เป็นต้น (บรรจง โสตาดีและคณะ, 2557: 69)

3. วิเคราะห์ความเชื่อ และการละเล่นกับการสร้างความสัมพันธ์ของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท หลักศรัทธานั้นนับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากปุถุชนจนกลายเป็นอาริยะชนขั้นสูงสุดได้ และสามารถหลุดพ้นเป็นอิสระจากวัฏทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ นิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในทาง พระพุทธศาสนาเถรวาท คุณค่าและประโยชน์ของความเชื่อในการพัฒนามนุษย์สามารถแบ่งตามฐานะได้ 2 อย่าง คือ

1) ความเชื่อหรือศรัทธาในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนาให้ได้อริยทรัพย์

2) ความเชื่อหรือศรัทธาในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนาให้บุคคลข้ามโอชะได้

จากแนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่) ได้กล่าวถึงแนวคิดและเกณฑ์ชี้วัดความสุขตามหลักพระพุทธศาสนาความว่า พระพุทธศาสนา ได้แบ่งความสุขของชีวิตออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สุขกาย กับ สุขใจ สุขกาย คือ กายิกสุข เป็นความสุขที่เกิดจากการได้รับรู้และเสวยอารมณ์ที่น่าปรารถนา น่ารัก น่าใคร่ น่าพอใจต่างๆที่เรียกว่า “กามคุณ 5” (ความสุขที่เกิดจากการได้สัมผัส ลิ้มลองรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่น่าปรารถนา น่ารักใคร่ น่าชอบใจ) ซึ่งจัดเป็นความสุขในระดับโลกิยะ (ความสุขอันเป็นวิสัยของโลก) และสุขใจ หรือเจตสิกสุข ซึ่งเป็นสภาวะแห่งใจที่มีปกติผ่องใส สดชื่น เบิกบาน ไม่ขุ่นมัวด้วยอารมณ์ต่างๆ ที่เข้ามากระทบ เป็นสภาวะที่ใจมีความสำราญชุ่มชื่น ไม่ขุ่นมัวด้วยอำนาจกิเลส ตัณหา ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นต้น อันเป็นเหตุแห่งความทุกข์ของจิตใจพระพุทธศาสนาถือว่าสุขภาวะทางใจอันเป็นเลิศเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและมีความสุขถึงในระดับโลกุตตระ หรือความสุขที่เกิดจากการทำลายกิเลสภายในได้อย่างถาวร ซึ่งจะหมายถึงการเป็นความสุขแห่งนิพพาน (พระมหาสุทิตย์ อาภากรและคณะ, 2558: 131–137) จากแนวคิดดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพูนทรัพย์ เกตุวีระพงษ์และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สืบชะตาล้านนา : แนวคิดและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและจิตวิญญาณของชุมชนในล้านนา” จากการศึกษาพบว่า แนวคิดของคนล้านนาเกิดจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนา จากคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้มีความคิดที่จะทำให้บ้านเมือง ผู้คนในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดำรงตนอยู่ในศีลธรรม จึงน้อมนำเอาคำสั่งสอนตามหลักธรรมมาผสมผสานเป็นพิธีกรรมสืบชะตาขึ้นมา ซึ่งเป็นความเชื่อที่ฝังลึกมา 4 ประการ

1) ความเชื่อในพุทธานุภาพ ชาวล้านนามีความเชื่อว่า พุทธานุภาพแผ่ด้วยตะบะ และเดชที่ช่วยปกป้องคุ้มภัยกันให้รอดพ้นจากสรรพสิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ เพราะพุทธานุภาพที่เปรียบด้วย พระมหาเมตตา พระมหากรุณาธิคุณ จะเกื้อหนุนให้ประสบผลสำเร็จ

2) ความเชื่อในธรรมมานุภาพ ความเชื่อในธรรมมานุภาพนั้น สืบเนื่องมาจากเรื่องอายุวัฒนกุมารในขณะที่มีการสืบชะตา ผู้ร่วมพิธีต่างน้อมใจเข้าสู่พระธรรม ไม่มีการกระทำที่เป็นกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต เป็นการประพฤติกุศลธรรมตามคติความเชื่อที่ว่า “ธมโม หเว ธมมจारी” แปลว่า ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรมตามนัยคติความเชื่อในเรื่องอายุวัฒนกุมาร

3) ความเชื่อในสังฆานุภาพ ชาวล้านนาต่างมีความเชื่อและนับถือเคารพศรัทธาในพระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญและความเชื่อมั่นใน “สังฆรัตน” โดยชาวล้านนาจะใช้สรรพนามเรียกขานพระสงฆ์ว่า “ครูบา” บ้าง “สังฆเจ้า” บ้าง ด้วยความเคารพและศรัทธา

4) ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ จะมีพิธีกรรมสอดแทรกเข้ามา เช่น การสร้างบ้านใหม่ต่างๆจะมีพิธีกรรมการขึ้นครุหรือบูชาท้าวสี่หรือบวงสรวงเป็นการบอกเทวดาอารักษ์ เจ้าที่เจ้าทาง เพื่อทำพิธีการสเดาะเคราะห์ ซึ่งเป็นการขับสิ่งชั่วร้ายออกไปจากร่างกายโดยมีพราหมณ์ ปู่จารย์ หรือหมักทายเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม (พุนทรัพย์ เกตุวีระพงษ์, และคณะ, 2557: 27-29)

วัฒนธรรม คือ ความเจริญงอกงาม การพัฒนา คือ การทำให้ดีขึ้นหรือเจริญขึ้น คือ การฟื้นฟู ประยุกต์ เสริมสร้างขึ้นใหม่บนรากฐานของสิ่งที่มีอยู่ ดังนั้น การพัฒนาจึงต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมบนรากฐานที่มีของชุมชน คือ ความเชื่อที่มีข้อห้าม ข้อปฏิบัติที่มีในชุมชน ไม่ใช่การหวนคืนสู่อดีต แต่เป็นการกลับสู่รากเหง้าเพื่อก้าวต่อไป โดยมาสูญเสียเอกลักษณ์หรือความเป็นตัวเอง ภูมิปัญญาที่แฝงในนิทาน การละเล่น เพลงพื้นบ้าน ฮีตครอง คือ สิ่งที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชนได้ โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านดีที่เป็นมาตรฐานด้านดีของชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ บำรุง บุญปัญญา ได้แสดงถึงการอยู่ร่วมกันของชุมชนอย่างมีความสุข ต้องมีมาตรฐานพฤติกรรมของชุมชน คือ 1. การแบ่งปัน คือ การอยู่ร่วมกันมีอะไรแบ่งปัน 2. การลงแขก คือ การช่วยเหลือแรงงานที่ไม่ได้คิดเป็นราคาค่าเงิน 3. การไม่เอาเปรียบกันและกัน 4. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา 5. ระบบคุณงามความดี (บำรุง บุญปัญญา, 2549: 158)

จะเห็นได้ว่า พลวัตวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา: คติความเชื่อและการละเล่น มีการบูรณาการที่สำคัญ คือ การรู้จักชุมชนโดยการวิเคราะห์บริบทชุมชน เพื่อค้นหาปัญหาที่แท้จริง และการค้นหาคติความเชื่อในวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อให้เห็นความสำคัญและการบูรณาการขั้นสุดท้าย คือ การเชื่อมโยงปัญญาของลูกหลานกับคติความเชื่อที่เป็นของท้องถิ่น และนำไปสู่การระดมความคิดกิจกรรมเพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นกับชุมชน เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

คติความเชื่อในการละเล่นหรือการประกอบพิธีกรรม “มะมั่วต” เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อส่วนบุคคลของคนไทยส่วนหนึ่งประกอบด้วย ชาวไทยกูย ชาวไทยเขมร ชาวไทยลาว เป็นต้น ซึ่งอาศัยอยู่แถบอีสานใต้ พิธีกรรมนี้อยู่คู่กับสังคมดังกล่าวมาช้านานไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดขึ้นเมื่อใด กล่าวได้แต่เพียงว่าสืบทอดกันมาแต่สมัยโบราณ โดยถือกันว่าเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ถึงปัจจุบันนี้สภาพแวดล้อมทางสังคมด้านต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากแล้วก็ตาม แต่วิถีชีวิตของประชาชนในชนบทก็ยังคงมีความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์กันอยู่เป็นจำนวนมาก การละเล่นหรือการประกอบพิธีกรรม “มะมั่วต” นั้น จะต้องจัดทำตามรูปแบบและขั้นตอนที่ได้สืบทอดกันมา โดยรูปแบบและขั้นตอนของพิธีกรรมนั้น ในแต่ละท้องถิ่นอาจแตกต่างกันได้ทั้งในสาระสำคัญและข้อปลีกย่อยบางประการที่ผู้วิจัยเห็นว่าสำคัญ ทางผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงคุณค่าทางจริยธรรมในพิธีกรรมมะมั่วต ดังนี้ 1. คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม 2. คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ 3. คุณค่าทางการรักษาโรค

ความน่าสนใจของประเพณีแซนโถงตา ไม่ได้เกิดขึ้นและดำรงอยู่เพื่อให้ “คนเป็น” ได้แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อรำลึกนึกถึงบรรพชนผู้ล่วงลับและขอความคุ้มครองป้องกันอันตราย ขอความสุขความเจริญเท่านั้น แต่ยังมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมมากมายเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และผู้คนที่ยังมีชีวิต จากความเชื่อที่ว่าดวงวิญญาณทั้งหลายต้องเดินทางไกล จำเป็นต้องสะสมกำลังให้พร้อมที่จะเดินทางกลับมายังโลก ช่วงเริ่มต้นงานประเพณี ชุมชนอำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ จึงต้องจัดเตรียมสำหรับอาหาร (เน้นขนม ข้าวต้มในวัฒนธรรมเขมร) และเครื่องไทยธรรมเพื่อนำไปประกอบพิธีกรรมสำคัญที่เรียกว่า “ดาร์” หรือ “โชดดาร์” หมายถึง พิธีสวดโดยพระสงฆ์เพื่อส่งผลบุญ ให้กับดวงวิญญาณ ซึ่งจะมีขึ้น 2 ช่วงสำคัญ คือ ช่วง “เบ็นต์ตุง” หรือ วันพระ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 (เชื่อว่าเป็นวันที่ดวงวิญญาณได้รับการปลดปล่อยมา) และช่วง “เบ็นต์ทม” หรือ วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 (ก่อนดวงวิญญาณเดินทางกลับ) มีการสวดบทสวดสำคัญเรียกว่า “ติโรกขทสูตร” ที่ว่าด้วยการให้ส่วนบุญแก่ผู้ล่วงลับ โดยสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่อง พระเจ้าพิมพิสารทำบุญอุทิศให้แก่ประยูรญาติเพื่อให้ล่วงพ้นจากสภาพแห่งความเป็นเปรต เป็นต้น

ความเชื่อและการละเล่นที่มีต่อการประกอบพิธีกรรม “มะมั่วต” ความเชื่อและการละเล่นกับการสร้างความสัมพันธ์ของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ก่อให้เกิดคุณค่าทางจริยธรรมของพิธีกรรมการเข้าทรง นับว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของคนในชุมชน เพราะสามารถสร้างความอบอุ่นและความปลอดภัยแก่คนในหมู่บ้านได้ ในยามที่คนเราต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดด้านร่างกาย ทางใจและความตาย อาจกล่าวได้ว่า พิธีกรรมการเข้าทรงแก่ตนเอง สามารถช่วยให้ชาวบ้านได้หนีจากความ

เจ็บปวดทางใจได้ทางหนึ่ง กล่าวคือ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจในยามที่มีปัญหาและไม่สามารถหาทางออกได้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในการประกอบพิธีกรรม “มะมัวต” นั้นสามารถแบ่งได้ 3 ประเด็นหลักๆ ดังนี้ คือ 1. การทำบุญหรือการให้ทาน 2. การรักษาศีล 3. การบำเพ็ญภาวนา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ นาคประสิทธิ์ และคณะ. (2547). *การศึกษาความเชื่อและการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครราชสีมา*. รายงานการวิจัย : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2540). *บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดียเล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ราชบัณฑิตยสถาน.
- บรรจง โสดาดีและคณะ. (2557). *การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีของพุทธศาสนิกชนชาวกูยในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. รายงานการวิจัย : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บำรุง บุญปัญญา. (2549). *แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน*. โครงการหนังสือดอดตัวป่า: สุรินทร์.
- ประสาธ อิศรปริดาและคณะ. (2518). *ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอีสาน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธและคณะ. (2558). *รายงานการวิจัยการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา*. รายงานการวิจัย : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พูนทรัพย์ เกตุวีระพงษ์และคณะ. (2557). *สืบชะตาล้านนา : แนวคิดและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและจิตวิญญาณของชุมชนในล้านนา*, รายงานการวิจัย : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มณี พะยอมยงค์. (2536). *ความเชื่อของคนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยศ สันตสมบัติ. (2551). *อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์: การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

